

“ De schuld neutraliseert de tijd, dé grondstof van elke politieke of sociale verandering.”

Geplaatst op zondag 21 oktober 2012 | 



Lening, krediet, schuldeisers, schuldenaars, deficit, terugbetaling, rentevoet, “budgettair pact’... De schuld is overal, zij is ons leven binnengedrongen. De schuld is niet alleen een kwestie van economie, het is eerst en vooral een politieke constructie. Aldus een bericht van Attac Vlaanderen dat wij integraal overnemen.

K h w # l v # j h h q # r q j h o x n n l j # j h y r o j # y d q # g h # f u l v l v = # } h # l v # k h w # k d u w # y d q # k h w
q h r o l e h u d c h # s u r m f w # h q # p d d n w # g h # y h u v w h u n l q j # y d q # f r q w u r c h # r y h u # g h #
l q g l y l g x h q # h q # g h # v d p h q c h y l q j # p r j h o l m l # # # **De terugbetaling van de
lening is een beslag leggen op de tijd. En de tijd dat is het leven**”,
d j w # g h # v r f l r o r r j # h q # i l o v r r i # p d x u l } l r # O d } } d u d w r # r q v # x l w l # + G # g h #
i d e u l f d j h # y d q # g h # p h q v # p h w # v f k x o g h q ñ , l # H h q # j h v s u h n l

Basta!: U zegt dat de ‘Homo debitor’ de nieuwe figuur is van de ‘Homo economicus’. Welke zijn de kenmerken van deze nieuwe mens?

Maurizio Lazzaroto: Y h h c # v r f l d c h # g l h q v w h q # } r d o v # k h w # r q g h u z l m v # r i # g h #
j h } r q g k h l g # z r u g h q # j h w u d q v i r u p h h u g # l q # l q g l y l g x h c h # y h u } h n h u l q j h q # r i # l q #
n u h g l h w l # G h # r q w z l n n h o l q j v p r g x v # y d q # k h w # q h r o l e h u d c h # p r g h c # l v # k h w #
v d p h q v s h c # y d q # # n u h g l h w # h q # v f k x o g h q l # G h } h # v l w x d w l h # l v # y h u h u j h u g # g r r u #
g h # f u l v l v # y d q # g h **subprimes** y d q # 5 3 3 : 1 # # H h q # y r r u e h h o g B # K h w # r q g h u z l m v #
l q # g h # Y V 1 # G h # I h g h u d c # U h v h u y h # + F h q w u d c h # E d q n , # # k h h i w # u h f h q w h o l m #
e h u h n h q w # g d w # k h w # w r w d d c # y d q # g h # c h q l q j h q # d d q # v w x g h q w h q # 4 1 3 3 3 # p l o r d u g #
g r o o d u # e h g u r h j ^ 4 ` 1 # K h w # l v # h h q # d v w u r q r p l v f k # j h w d o l # R p # w r h j d q j # w h #
n u l m j h q # w r w # g h # g l h q v w h q # y d q # k h w # r q g h u z l m v | v w h p # p r h w # t h # d o c h v # } h o i #
e h w d c h q l # M h # z r u g w # v f k x o g h q d d u l # M h # z r u g w # g h # d d q q h p h u # y d q # t h # h l j h q #
c h y h q # / y d q # t h # h l j h q # # p h q v h o l m # n d s l w d d o 1

Het recht op vorming of het recht op wonen is veranderd in een recht op krediet.

K h w # l v # h h q # o r j l f d # g l h # h q n h c # r s j d d w # } r o d q j # g h # h f r q r p l h # l q # h { s d q v l h # l v 1
Q x # z r u g w # g h # s u l y d d w f k x o g # r y h u j h q r p h q # g r r u # g h # v w d w h q # / r q g h u p h h u #
w r h q # g h } h # g h # e d q n h q # k h e e h q # j h u h g # / g l w # k h h i w # g h # v w d d w v f k x o g # g r h q #
v w l m j h q l #] r # } l m q # z h # d o c h q # v f k x o g h q d d u v # j h z r u g h q l # G l w # n d q # } r # q l h w #
g r r u j d d q # w r w # l q # k h w # r q h l q g l j h # # I o n # n l q g # g d w # l q # I u d q n u l m # k h w # c h y h q v o l f k w #
} l h w # z r u g w # j h e r u h q # p h w # h h q # v f k x o g # y d q # 5 5 1 3 3 3 # h x u r y

Lq#ggh#wlmg#gdw#khw#qhrolehudch#nds lwdolvp h#lq#h{sdqvlh#z dv/#p ddnwh#khw#
 nuhg lhw# gh# uhdolvdwlh# ydq# hfrqrp lvfk# surmfwhq# p rjholm/# gh#
 uhdolvdwlh#ydq#chyhqv surmfwhq l#Nuhg lhw#lv#k lhu#ggh#rshq lqj #ydq#ggh#wlmg#
 hq#ydq#surmfwhq l#G h#arj lfd#khhw#} lfk#hfkwhu#rp jhnhug l#Ydqgddj #lv#
 rqv#hqlj #shuvshfwlhi#yrru#yhuvfkhlgqh#nduhq/#whuxj ehwdolq \$#G h#vfkxog#
 z rugw#jhsurgxfhhug#hq#j hideulfhug#grru#suly#edqnhq#p ddu#khw#lv#ggh#
 ehyrnlqj #lq#kddu#j hkhchq#lhp rhw#whuxj ehwdolq l#Lq#Vsdqm/#lq#Lwdol•/
 lq#J ulnhqodqg/#yhug lhw#ggh#ehvsdulqj vsrolwnh#ggh#sulydwlvlhulqj #ydq#ggh#
 g lhg vwhq#hql#ggh#olehudch#arj lfd#ydq#ggh#vfkxog l

Hoe zorgt dit voor een nieuwe sociale verhouding, en een nieuwe verhouding tot de tijd?

Ln#khe#ggh#k |srwkhvh#khuqrp hq#ggh#l#lulhgulfk#Q lhw}vfk#hrqwz lnnh#gh
 ixqgdp hqwhch#vrfldch#uhodwlh#lv#q lhw#ggh#hfrqrp lvfk#x lwz lvvhqlj #ri#ggh
 v|p erolvfk#x lwz lvvhqlj #p ddu#ggh#uhodwlh#
 vfkxoghqddu2nuhg lhw#yuvvuhnnhul#Hh#ggh#uhodwlh#ggh#vwrh#rs#yhuwxz hq/#
 rs#ggh#ehar iwh#z dduelmg#h#vfkxoghqddu#} lfk#hqlj dj hhuw#rp #khw#nuhg lhw#
 whuxj #wh#ehwdolq l#Ln#vwhch#h} hoi#j dudql#G h}h#ehar iwh#ggh#lhw#wrhnrp vw#
 hqlj dj hhuw/#vshh#} lfk#di#lq#ggh#wrhnrp vw/#olj wllq#khw#kduw#ydq#ggh#
 nuhg lhw#uhodwlh l#Ehsddogh#p lgghchxz vh#whnvwqh#y hunoduhq#khw#nuhg lhw#
 dov Èg lhw#dchydq#wlmg#l#P hq#}h l#wrh#ggh#wlmg#ddq#J rg#ehkrrugh#hql#
 gdw#ggh#nuhg lhw#yuvvuhnnhuv#ggh#yhq#z duhq#ydq#ggh#wlmg#ydq#J rg l#
 Ydqgddj #ehkrru#ggh#wlmg#ddq#khw#nds lwdol#P h#khw#nuhg lhw#grhwp hq#
 hhq#yrrunrrs#rs#ggh#wrhnrp vw l#G l#ndq#hql#s rvlwlyh#dqwflsdlh#} lmg#u
 glw#z dv#khw#jhydc#yrru#ggh#fulv#0/#p ddu#ydqgddj #lv#khw#hql#dqwflsdlh#
 glh#ggh#wrhnrp vw#yrog l#jdivox lw/#p hwdov#hqlj #shuvshfwlhi#ggh#
 whuxj ehwdolqj #ydq#ggh#vfkxog l#G h#fulv#j ddw#yhughu/#ggh#j urhl#lv }z dn/#
 gh#vfkxoghqehuj #yhuurrwl#Z h#}xogh#odqj h#wlmg#j hearnnhug#z rughq#
 p h#gh#h Èwhuxj ehwdolqj #ydq#wlmg#l#G h#whuxj ehwdolqj #ydq#ggh#vfkxog /#lv#
 hhq#wrh•lj hqlqj #ydq#wlmg l#Hq#ggh#wlmg#lv#khw#chyhql

Een schuld is niet alleen geld dat we moeten terugbetalen maar ook gedrag dat men moet aanpassen, tijd nodig om zich te schikken naar de terugbetalingsverplichtingen. Hoe heeft de logica van het krediet impact op onze leefstijl?

Khw#lv#hql#qlhxz h#yruy #ydq#frqwurch l##G h#vdp hqchylqj hq#ydq#ggh#4 <^{gh}
 hq#khw#ehj lq#ydq#ggh#53^{vwh} #hxxz #z duhq#g lvsolqdlh#vdp hqchylqj hq/#
 }rdov#P lfkch#lrxfdxow#}h#ehvfkuyhql#khhw l#G h#frqwurch#ydq#ggh#
 shuvrghq#j hehxugh#lq#j hvawhql#ux lp whq/#vfkrdq/#j hydqlj hqlvvhq/#
 ideulnnhql#P hq#nrq#khw#jhgudj #ydq#ggh#duehlgghu#hql#ydq#ggh#vfkrolhu#
 frqwurchuq#yhup lw#ddq#lghghu#hql#hql#suhflh}h#soddw#z dv#
 wrhjhz h}hql#P h#khw#nuhg lhw#lv#ggh#ux lp wh#rshq#hql#lv#ggh#frqwurch#
 frp schw#ddqghuv l#Mh#ehqw#yhusolfk#hwhh#p ddqg#hql#vrp #j hog#whuxj #wh#
 jhyhql#Mh#p rhw#h#chyhql#gddu#qddu#ulfkwhq/#h#p rhw#hql#
 chyhqvglvflsdlh#hrqwz lnnhchq#ggh#sdvw#e lmg#h#whuxj ehwdolqj l#Qx#} lwqh#
 z h#lq#hql#ddqsdvvlqj vidvl#Z hogud#}dchp hql#} lfk#p rhw#h#ddqsdvvhq#lq#
 uh•ch#wlmg#ddq#ggh#ehxuvehz hj lqj hql\$#Hq#ggh#}h#frqwurch#j hog#wql lhw#hqnch#
 khw#lqglylgx#p ddu#yrru#odqghq#lq#kxq#j hkhhl#Khw#lv#ggh#whuxj ehwdolqj

ydq#g h#vwd dwvfkxog#g lh#Eehvalvws#ryhu#g h#g dolqj #ydq#g h#arqhq/#g h#
divodqnlqj #ydq#g h#vrfldh#g lhqvwhq/#g h#x lwj dyhq #ydq#g h#vwd dwl#G lw#
ehxgyarhgw#rq}h#chyhqvvlm#h q#p ddnw#k h#rqp rj holm#r p #h hq#e uhxn#r i#
hhq#dqghuh#ulfkwlqj #wh#ryhuz hj hq

G h#vfkxog#g h#xwudlvhhuw#g h#wlmg/#hg # #j urqgvwr i#ydq#h onh#s rolwlnh#r i#
vrfldh#yhudqghulqj 1##G lw#ddw#r h#r p #h hq#uhj uhvvlyh#vrfldh#
rujdqlvdwlh#r s#wh#chj j hq 1#G lw#dohp ddyrru#h hq#vfkxog#g lh#qrr lw#}d#
whuxjehwddog#z rughq 1#Y dqx lw#h hq#h frqrp lvfk#vwdqgsxqw#lv#g lw#
z ddq}lq\$

De schuldgraad van de gezinnen in verhouding tot het beschikbaar inkomen, is 120 % in de Verenigde Staten en 140 % in Groot-Brittannië. Is deze situatie houdbaar?

G h#vfkxog#g h#qolvw#ydq#lwdol•#lv#4 5 3 (#ydq#k h#w#EES1#P hq#ndq#}r#h hq#
vrp p hq#gq lhw#whuxjehwdchq/#r rn#q lhw#r s#4 3 #r i#4 8 #mddul#Whq}lm#p hq#g h#
p hqvhq#r s#h hq#divfkxz holmh#p dq lhu#ddw#e arhghq 1

G h#lqwhuhvwhq#r s#g h#Iudqvh#vwd dwvfkxog#ehgudj hq#8 3 #p lardug#h xur#s hu#
mddul#R i#k h#w#ddq#g lq#uh fhvvlh#lv#r i#j urhl#h hq w/#g h#Iudqvhq#}x ochq#dowlmg#
8 3 #p lardug#mdduolmv#p rhwhq#ehwdchq#+g lw#lv#4 5 3 3 #p lardug#vlgv#4 < : 7 ,
^5`1#G lw#lv#g h#wz hhgh#exgj hwdluh#s rvw#ydq#g h#Iudqvh#vwd dwl#I hq#vrruw#
wlhqqh/#h hq#j hg z rqj hq#yrrudiqdp h/#elmrp hqg#e lm#g lh#dqghuh#
yrrudiqdp h#ydq#g h#ehvsdulqj vsrolwln1##D dq#g h#dqghuh#ndqw#
sulydwlvhhuw#p hq/#p hq#yhunrrs w#g h#vwd dwj rhghuhq 1#lq#lwdol•#lv#k h#w#
yrru}lhq#r p #h on#mddu#yrru#5 3 #< #5 8 #p lardug#h xur#j rhghuhq #ydq#g h#vwd dw#
wh#yhunrshq 1#E lqghq#g lw#h q#4 3 #mddu#}d#p hq#hu#dohv#j hsulydwlvhug
kheehq\$

Is de huidige overheersing van de banken en van de finances een teken dat de sociale relatie schuldenaar / kredietverlener het centrale gegeven is?

P du{ #}h l#k h#w#d#k h#w#}lmq#gq lhw#g h#lqgxvwul•chq#g lh#k h#w#nds lwdolvp h#}x ochq#
chlg hq/#k h#w#}lmq#g h#edqn lhuvl#K h#w#j hog#g dw#ddq#g h#edqn hq#z rugw#
wrhyhuwxz#g #lv#h hq#devwudfwh#yrup #ydq#ulmgrp 1#P ddu#k h#w#lv#r rn#h hq#
srwhqwdolw#lw#k h#w#ndq#lq#r p #k h#w#nyhq#z h on#grp h lq#j h#x gyhvvwhug#
z rughq/#whuz lm#k h#w#lqgxvwulh h#nds lwdolvp h#EehsddogŠ lv1##G xv#g h#
p dfkw#ydq#k h#w#j hog#lv#j urwhu#g dq#g h#p dfkw#ydq#k h#w#lqgxvwulh h#
nds lwdolvp h1#G h#p dfkw#ydq#g lw#ilqdqf lhuqj vnds lwdolvp h#z hug#ddq#
edqghq#j hchj#g #wlmghqv#g h#g huwlj #z rqqhumduh q#qd#g h#wz hhgh#
z huhogrruorj ##+4<8 3 #u 4<; 3 ,1##V lqgv#4<; ; #p dj#g h#vfkxog#lq#Iudqnulm#
yhunrfkw#h q#j hnr fkw#z rughq 1#G h}h#Eh iihfwlvhulqj #E#ydq#g h#vfkxog/#g h#
p rj holmkhlq#r p #g h#vfkxog#r p #wh#}hwhq#lq#z ddughsds lhuhq#g lh#r s#g h#
p dunwhq#yhukdqghoeddu#}lmq/#k h#h iw#g h#k xlg lj h#v lxdwlh#yhurru}ddnw1##
G lw#z rugw#h hq#p xowls olfdwru#ydq#g h#vfkxog#h q#ydq#g h#ilqdqf l•ch#
lqyhvvhulqj hq#h q#g xv#r rn#ydq#g h#ulvlf rŃv1

U citeert de filosoof Jean Baudrillard: “Met het krediet keert

men terug naar een feodale situatie, die waarbij men een fractie van de arbeid bij voorbaat verschuldigd is aan de heer, aan schuldarbeid.” Leidt de actuele kredietlogica ons naar een recessie?

G h#xj lfd#z ddu#gh}h#fulvlydydq#yhuwuhnw#lv#gdw#p hq#ggh#p hqvghq#yhudup w#
 hq#kxq#wh}haighuwlmg#ggh#p rjholmkhlg#j hhiw#rp #vfkxoghq#wh#p dnhq1#
 R qghu#khw#yrruz hqgvhd#gdw#p hq#ggh#nuhg lhwyhudq lqj #yhueuhhgw#h#
 gh#p rfudwlvhuw#p ddu#yrru#p hqvghq#g lh#q lhwnrqghq#ehwdchq#yrru#gh}h#
 nuhg lhwhq1#K hw}haigh#p hw#ggh#vwxghqwhqchq lqj hq=#dov#ggh#vwxghqwhq#
 dup hu#h#q#dup hu#z rugghq#k rh#j ddq#}h#g dq#rr lwnxqghq#whux#j ehwdchq#B#Mh
 khew#vfkxoghq#q rj #yrru#gdw#h#rs#ggh#duehlgvp dunw#arp w1#R s#53#rddu#
 ehq#h#yhusdfkw#h#h#j hgudj hq#dov#h#h#q#lqg ly lgxhch#r qghuqhp lqj /#h#
 }hai#dov#surmhfw#} lhq#h#q#ggh#nrvwhq#h#q#ggh#lqyhvwhulqj hq#ehuhnghq1#Mh#
 z rugw#h#h#q#r qghuqhp lqj 1#K hw#lv#gdduw#j hq#g dw#ggh#vwxghqwhq#y dq#F k l#
 hq#y dq#F dqdg d#} lfk#p relvhhugghq#khw#yrrue lnh#rddul#

Men verwijt aan individuen de opbouw van een collectieve schuld, door bijvoorbeeld de Grieken te culpabiliseren. Maar we leven ook in permanente aansporing om te consumeren en op krediet te leven...

Wz hh#p ruhch#k r xglqj hq#erwhq#y dqgddj #iurqwdol#G h#p rudd#y dq#ggh#
 vfkxog#h#q#ggh#p rudd#y dq#ggh#frqvxp swlh1#lq#khw#WYµmrxuqdd#
 lqirup hhuw#p hq#r qv#gdw#z h#yhudq wz rrugholm#} lq#yrru#ggh#vfkxog=#z h#
 frqvxp huhq#wh#y hho/#z hunhq#q lhw#k dug#j hqrhj #h#q#grh#q#wh#y ddn#ehurhs#
 rs#ggh#vr fldch#} hnhukhlg1#D dq#ggh#dqghuh#ndqw#} h#j w#p hq#r qv#gdw#z h#dch#
 j rhghuhq#y hug lhqh#q#g lh#ddqj herghq#z rugghq1##D dq#ggh#h#q#h#ndqw#ggh#
 khgrqlvwlvk#p rudd#y dq#ggh#frqvxp swlh/#ddq#ggh#dqghuh#ndqw#ggh#
 fxosdelvuhqgh#p rudd#y dq#ggh#vfkxog#h#q#ggh#duehlg1#G h}h#wz hh#p ruhch#
 krxglqj hq#y xog#h#h#nddu#ddq#yrru#ggh#fulvly1#Q x#} lq#}h#wh#j hqvwulng lj #
 jhz rugghq1#P hq#y lqgw#}h#whux#j #lq#ggh#ehvsdulqj varj lfd#h#q#lq#ggh#
 jurhlorj lfd1#J hhq#y dq#ehlg hq#ehlgw#h#h#q#x lwz hj #x lw#ggh#fulvly1

U verwijst naar de analyses van Nietzsche^[3], die uitlegt dat de schuld de overgang mogelijk maakt van de primitieve maatschappij naar de geciviliseerde maatschappij, omdat de schuld de mens dwingt om zijn geheugen uit te bouwen en dus ook zijn vermogen om te beloven. Is het krediet dan een positief sociaal proces?

G h#vfkxog#lv#h#h#q#p hfk dq lvp h/#rs#} lfk#lv#khw#q lh#q#h#j dwlh1#K hw#lv#h#h#q#
 lqvwxp hq#w#rp #q lhxz h#vfkrdq#h#q#q lhxz h#k rvs lwdchq#wh#erxz hq#y #P ddu#
 elqghq#ggh#nds lwdolvlvfk#h#xj lfd#z rugw#khw#h#h#q#p dfkwlvqvwuxp hqwl#
 Y dqgddj #k hhiw#ggh#vfkxog#dov#h#q#lj h#ixqfwlh#ggh#yhuulmlqj #y dq#ggh#
 nuhg lhwyhudq hul#V f k x o g #w h u x # j e h w d c h q # l v # g g h # l q v l w x w l r q h c h # l q y h v w h u g h u v #
 yhuulmhq1#G h#p hqvghq#k heehq#lq#g lwv | vwhhp #j harrig /#khw#lv
 ddquhnnholm1#Wz lqwlj #rddu#k hhiw#khw#j hixqfwlrqhghug=#p hq#nuh#j#ggh#
 lqguxn#y dq#h#h#q#h#ogrudgr#gdw#} lfk#rshqgh#h#q#g dw#wrholh#w#rp #ggh#
 whux#j ehwdolqj hq#x lw#wh#vwhchq1#J hg xuhqgh#nduhq#k hhiw#p hq#ggh#

frqvhqv xv#dij hnr fkw1#Lq #gh#Y huhq lj gh#V wdwhq #ndq #th #wlhqw dchq #
 nuhg lhwn dduw hq #rs #} dn #kheehq 1#G lw#k hhiw #nhq #wlng #j hz hunw #p ddu#p hq #
 ndq #gh #whux j ehwdolq j #q lh w#h xz lj #x lwvwhchq 1##Q r fkw dqv #k hhiw #k h w#
 nds lwdolvp h #k h w#r q h lq g lj h #lq #gh #h frqrp lh #j h x wurg x fhhug 1#G h #
 frqvxp swlh #lv #q lh w#j hul fkw #rs #ehyuhg lj lq j #p ddu#z lch #h #gr hq #
 ryhufk dnhchq #rs #h hq #q lhx z h #frqvxp swlh 1#K h w#lv #g xv #h hq #iux vwudwlh 1#Mh #
 khew #qrr lw #j hgddq #p h w#frqvxp huhq /#th #k hew #qrr lw #j hgddq #p h w#ehwdchq #
 ydq #vfkxogý

Nochtans maakt het krediet het mogelijk dat men door anticipatie toegang krijgt tot goederen waarover men anders niet zou kunnen beschikken, en zo kan men zijn materiële levensomstandigheden verbeteren?

K h w#lv #urqg #k h w#rughz rrug #è*ledereen eigenaar*”, gdw#J hruij h #Z 1#E xvk #
 adq fhhugh #h q #g dw#V dunr } | #ryhuqdp /#gdw #gh #fulv lv #ydq #gh #vxesulp hv #lv #
 αvj he duvwhq 1#K h w#lv #k h w#id loolhw #ydq #gh } h #lghh #g lh #v | p errd #p rhvw #} lmq #
 ydq #gh #è*deproletarisering*” 1#G h #ghsurchwulv hulq j Ñlv #h hq #lghh #ydq #gh #
 qhr olehudchq =#h n #lq g ly lgx #r p yrup hq #wrw #h hq #lq g ly lgx hch #r qghuqhp lq j 1#
 G h #G x lwv h #qhr olehudchq #k dgghq #qd #gh #r ruα j #h hq #sur j udp p d #gdw #hu #rs #
 j hul fkw #z dv #q lh w0surchwulv fkh #surg xfwlh #h hq k hghq #wh #e rxz hq =#k h w#
 dp edfkw #h q #gh #nch lq h #r qghuqhp lq j #ehyrughuhqý #P h w#k h w#ihqrp h hq #
 ydq #gh #vfkxog #} lmq #z h #h hq #q lhx z h #surchwulv hulq j #ddq #k h w#p hhp dnhq 1#
 V lqgv #533 : #yhudup hq #gh #p lgghq nœvv hq #h q #gh #yrœvnœvv hq #rs #h hq #
 dqj vwd dqm dj hq gh #p dq lhul #D dq #gh #h qh #ndq w#vq lmg w#p hq #lq #gh #αqh q /#ddq #
 gh #dq ghuh #ndq w#lq #gh #vrfldch #g lh qvwhq 1#Lq #G x lwœdq g #lv #gh #
 chy hqv yhu z dfkw lq j #j hgddog⁷ 1#G h #α j lfd #ydq #k h w#nuhg lh w#g lh #h hq #
 õghsurchwulv hulq j Ñe hrr j gh /#surg x fhhuw #h hq #q lhx z h #surchwulv hulq j 1

Moet men een deel van de schulden van staten kwijtschelden?

G dw #} dαqrrg } dnholm #} lmq /#} rdov #k h w#g lnz lœv #k h w#j hydœlv 1#K h w#} rx #
 α j lvfk #} lmq =#lq g lh q #z h #lq #h hq #ole huddœshuvshfwlhi #} rxghq #} lwwhq /#
 } rxghq #gh #edqn hq #k lhue l #j hœg #yhuolh } hq 1##P ddu#qd #gh #fulv lv #ydq #gh #
 vxesulp hv /###} lmq #gh #edqn lhuv #j hz rrrq #k huehj rqqh q #} rdov #yr ruk h hq /#
 z dqw #} h #z lvwhq #gdw #} h #q lh w#ulvnhhug hq /#} hœiv #q lh w#dœ #} h #j hœg #yhuœrhq 1#
 G h #E dufœ | v #edqn #g lh #k h w#O lœru #vfk dqgddœ #r qghuolq j h #uhqwhdivsudnhq , #
 yhurru } ddnwh +Orqgrq #Lqwhue dqn #R iihuhg #U dwh , #j ddw #q lh w#ehwdchq #yr ru #
 g lw #vfk dqgddœ 1#K h w#} lmq #gh #Hq j hœvhq #g lh #j ddq #ehwdchq #yr ru #k xq #edqn hq 1

Hoe kan men strijden tegen dit ‘diktat’ van de schuld?

K h w#vwulmg yhœg #ydq #gh #nœvv hq vwulmg #gdw #j hfhqwuhhug #z dv #rs #gh
 yhuk rxg lq j #nds lwdœduehlg /#urqg #gh #surg xfwlh #k hhiw #} lfk #yhusœdww #
 qddu #k h w#whuuh lq #nuhg lhwyhuvwuhnnhu2vfkxog hq ddu 1#G h } h #q lhx z h #
 p dfkw yhu k rxg lq j #ryhuœs w#gh #dq ghuh 1#K h w#lv #h hq #frq iurqwdwlh #g lh #yhhœ #
 devwudfwhu #lv #p ddu #g lh #r q } h #vdp hq chylq j #yrœng lj #grrunux lvw 1##E hq #th #
 αr qwhnnh qgh /#z hun } rhnhqgh #r i #j hshqvlr qhhug h /#th #} xœw #p hh #ehwdchq #
 ddq #gh #whux j ehwdolq j #ydq #gh #vfkxog :

Jhgxuhqggh#dqghukdoyh#hxyz #khhw#gh#duehlg huvehz hj lqj #} lfk #
 jhrujdq lvhhug#urqg#gh#surechp dwlhn#ydg#gh#duehlg l#K lhu#z hughq#
 rujdq lvdwrulvfk#vwlmg yrup hq#x lwj hyrqghq#dov#hgh#whjhqp dfkw#whjhq#
 gh#p dfkw#ydg#khw#nds lwdol

Vwlmg#yrhuhq#rs#khw#whuuhlg#ydg#gh#vfkxog#lv#p hhu#lqjhz lnnhog l#G h}h
 yhuvfkkxlylqj #odw#gh#p hqvghq#rqjhz dshqg#dfkwhu/#z dqw#hu#} lmq#qrj #
 jhhq#hiilfl•qwh#yrup hq#ydg#z hhuvwdqg#x lwj hyrqghq l#P hq#} rx#gh#
 rqwhlj hqdduv#p rhwhq#rqwhlj hghq#} rdov#gh#Q hz #G hdd#khw#ghhg l#I hq#
 hxwkdqdv l#ydg#gh#hghwq lhu\$#} rdov#wrh#U rrvhyh#gh#ulmh#
 ehodvwlqj vewdchuv#wrw#<3 (#j hwd { hhug#khhw#u hq#q lhw#wrw#: 8#(#} rdov#
 Iudq trlv#K roodqgh#khw#yrruvwhow# # G h#uhodwlh
 nuhg lhw yhudqhu2vfkxog hqddu#z rugw#j hvwuxfwxuhhug#urqg#hlj hqgrp l##
 R p #gh#j urhl#wh#khughqnhq#u hq#q lhw#gh#lqkrxg#ydg#gh#j urhl/#dclv#g lh#
 jhhq/#j urhq#ri#ydg#hgh#dqghuh#nchxu#u } xodq#gh#
 hlj hqgrp vyhukrxg lqj hq#whu#g lvfxvvlh##p rhwhq#j hvwhog#z rughq l

Noten

1. De gecumuleerde schuld die jonge mensen aangaan om hun studies te betalen. De graad van wanbetaling op deze studentenleningen bedraagt ongeveer 9%, 10 jaar geleden had men 6% wanbetalers.

2. “Er werd gecijferd dat de som van alle interesten op de schuld betaald sinds 1974 (datum waarop in Frankrijk de verplichting ingevoerd werd voor de staat om zich te financieren op de markten) bijna 1.200 miljard euro bedraagt. De totale schuld zelf bedraagt 1.641 miljard. De interesten op de schuld zijn de maatstaf voor de plundering van de bevolking die de markten sinds 40 jaar voltrekken.” In “La Fabrique de l’homme endetté” (De fabricage van de mens in schulden), Maurizio Lazzarato.

3. Friedrich Nietzsche, Genealogie van de moraal

4. Zie ons artikel

Wh#ch} hq=#La Fabrique de l’homme endetté. Essai sur la condition néolibérale, sdu#P dxul} lr#Od} } dudwr/#g lwlrqv##Dp vwhugdp /#458#s l# /43/83#hxurv1

Jhch} hq#rs#z z z ledvwdp dj lqhw

P hw#g dq n#yrru#g h#yhuwdolqj #ddq#Mxchv#G heurx{